

– *Ez az oltárkép, úgy látszik, arra inspirál, hogy a magad költői szavaival újra földézd.*

KERESZTURY – Lehet, bár nem készültem ilyesmire, csak egy műalkotás hatását akartam eldogni. Egyébként: az oltár egészéről a legforróbb, színesebb és tartalmasabb szavak is csak sejtelmet kelthetnek. Azokhoz tartozom, ha egyáltalán nevezhetem magamat alkotó művésznek és nem csak dilettálok ezen a területen, aki ilyen nagy élmények esetében valahogy a szíve-lelke mélyén ezt érzi: „anch’ io sono pittore”! – (én is festő vagyok): ha nem tudom is megcsinálni, nagyszerű dolog, hogy legalább átélni, fölismerni tudom, legalább érzésekben azonosulni tudok vele.

– *Azt hiszem, a műélvezésnek is ez az alapja.*

KERESZTURY – A műélvezésnek, de minden más fölismerésnek is. Ha polihisztorsággal gyanúsíthatasz, csak azért, mert legalább ilyen mértékig le tud nyűgözni mondjuk Einstein relativitáselmélete. Ez furcsán hangzik, de tényleg így van. Amikor azt az elméletet nagyjából – ma se értem pontosan – fölfogtam, így jártam. Ezt az oltárt sem értem egészen, pedig tényleg betéve tudom minden csücsköt, de amikor odaálltam eléje, akkor egyszerre összeomlott minden tudásom, és nem is volt érdekes, amit addig tanultam: olyan mértékű volt az alkotás közvetlen hatása. Valahogy így voltam Einsteinnel is, hallottam róla mindenfélét, kezembe vettem azt a híres tanulmányt, semmit a világon nem értettem belőle, annyit se, mint a szanszkrit szövegekből. De ahogy aztán magyarázatokból, tanítványok elemzéseiből fölsejlett, szóval, ahogy már emberi nyelvre kezdték lefordítani a dolgot számomra, akkor egyszerre átéltem, fölismertem: ez tényleg nagy dolog, ez megrendítette a világot. A nagy remekmű az, ami arra int: „Változtasd meg életed”, ahogy ez Rilke Archaikus torzó-jában olvasható. Hogyan? Egy archaikus torzó arra készítet engem, hogy változtassam meg az életemet? Egy ilyen remekmű valóban arra készítet, hogy változtassam meg, vénen is változtassam meg az életemet. Hogy újrászülethessem, meg kell halnom.

– *Nem is tudom, hogy gazdagabban vagy tömörebben meg lehet-e fogalmazni egy ilyen beszélgetésben egy ember ars poeticáját, tulajdonképpen egy élet ars poeticáját. Ha most még kérem lehetne valamit, akkor, már inkább kissé formálisan, magammal is vitatkozva teszem föl a kérdést, hogy ehhez az oltárkép-émlékhez hűcskötő-fűzhető-e bármi is még. Akár a költészet nyelvén, akár a zene nyelvén valami, ami puhán elsimítja...*

KERESZTURY – Nem puhán. Meredeken fölszárnyalva! A Händel *Hallelujá*-ja!

Bárdosi Németh János: MAGYAR MÚZSA. Bárdosi Németh János számára a versek mindig a kivételes, az ünnepi alkalmat jelentették; a lélek és a szeretet emelkedett megnyilatkozásait. Talán ezért írt keveset, közölnivalóját ezért fogta szűkszavúra. Mégis, az életműben szereplő vékony verseskötetek mindannyiszor a klasszikus értékek közelében helyezkedtek el. Nem véletlenül, hiszen a maga munkáit Bárdosi Németh János mindig a legnagyobb példáihoz mérte. Elhivatott lírikus volt, aki meggyőződéssel vallotta, hogy a vers, ha magyarául írják, közösségi feladatot, sőt küldetést lát el. Erről így olvashatunk a mostani, az immár újabb posztumusz kötet előljáró versében: *„Balasítól a költő nálunk | mindig strázsált, ahogy strázsálunk, | siratta sorsát s tollal, karddal | viaskodott a csillagokkal. | | Így, úgy, de folyton harcban állott, | védve a hont, a szabadságot...”*

Tisztelgés és hódolat ez a kötet a Magyar Múza előtt. Akár szellemi arcképcsarnoknak is tekinthető az itt szereplő költőkről, írókról, művészekről készített portré-sorozat. Ám mégsem a nagyságok katalógizálásának szándékával készült a válogatás, hanem abból a személyes vonalomból merítve a gondolatot, amely a lelki közösség érzéséből támadt. A költő életében még egyszer s egyben utoljára a lírai emlékezet jutott szóhoz: ebben a könyvben nem új versek gyűjteményét tárta elénk Bárdosi Németh, hanem egy sajátos hangú antológiaiaként „örök barátaival” folytatott beszélgetéseit, summázva életbölcsséget és ars poeticát. Így lehet a *Magyar Múza* különösen szép kiállítású kötete – a címlapon Martyn Ferenc rajza – a költőre oly jellemző formatisztelet és hangsúlyos artisztikum jegyében hagyományörző, tanító erejű irodalom. (*Szépirodalmi*, 1982)

K
Ö
N
Y
V
J
E
L
Z
Ő